

T.S. Gałkowski

"Research on behavioral aspects of deafness (Badania z zakresu behawioralnych zakresów aspektów głuchoty)", New Orleans 1965 :
[recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 6/2, 261-264

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

książki są procesy myślenia, psycholingwistyka, funkcje zmysłowe i spostrzeżeniowe, osobowość i emocje. Czytelnik w 12 artykułach znajduje poglądy najwybitniejszych specjalistów i może porównywać ze sobą rozmaite punkty widzenia na jakich się opierają. To co jest w nich wspólne odnosi się do uznania prymatu teorii i postulatu ścisłego jej powiązania z danymi doświadczalnymi. Wydaje się, że tego typu książki ukazując całe bogactwo problematyki badawczej z zakresu psychologii i wysuwając w sposób otwarty wszelkie zastrzeżenia krytyczne, przyczyniają się skutecznie do dalszego rozwoju tej dyscypliny. Mają one szczególną wartość w tych środowiskach, gdzie obserwuje się żywiołowy rozwój zastosowań psychologicznych, za którym nie nadąża dbałość o zapewnienie im gruntownych podstaw naukowych.

T. S. Gałkowski

Research on behavioral aspects of deafness. (Badania z zakresu behawioralnych aspektów głuchoty.) U. S. Department of Health, Education and Welfare. Vocational Rehabilitation Administration. Washinton, DC. 20201, Proceedings of National Research Conference on Behavioral Aspects of Deafness, New Orleans, Louisiana, May, 1965.

Sprawozdanie z konferencji poświęconej psychologicznym aspektom głuchoty obejmuje wypowiedzi 10-ciu wybitnych specjalistów, znanych ze swych prac na temat głuchoty. Dotyczy ono 4-ech głównych zagadnień: nabywania języka, przystosowania i osobowości, adaptacji socjalnej i zawodowej oraz uczenia się.

Specjaliści, wśród których spotyka się nazwisko Silvermana, Quigley'a, McNeilla, Rosensteina, referują najnowsze poglądy wraz ze swym własnym stosunkiem z zakresu najbardziej istotnych potrzeb opieki nad głuchymi. Było to zresztą celem Konferencji, którą zaplanowano jako spotkanie kilkudziesięciu osób spośród najbardziej zaangażowanych w badaniach eksperymentalnych psychologicznych aspektów głuchoty. Aby zbyt nie rozszerzać problematyki zjazdu, celowo zrezygnowano z poruszania tematów audiologicznych. Na szczególną uwagę zasługuje system organizacyjny zarówno samej konferencji jak i sposób przedstawienia omawianych zagadnień i wniosków w opublikowanym sprawozdaniu. Może to posłużyć za wzór podczas organizowania podobnych spotkań w innych krajach. W każdym z głównych tematów został wybrany referent dla sprecyzowania tematyki i powiązania jej z problemami głuchoty. Następnie każdy z uczestników konferencji był proszony o dostarczenie streszczenia na temat prowadzonych przez siebie badań, które były z kolei rozprowadzane wśród wszystkich uczestni-

ków jeszcze przed zjazdem. Potem przewodniczący każdej z 4-ech sekcji przygotował krótkie omówienie nadesłanych streszczeń, które wiążą się z reprezentowaną przez niego dziedziną. Zostały one także rozesłane uczestnikom. Podczas Konferencji przewodniczący czterech sekcji wygłaszali kolejne podstawowe referaty. Po każdym z nich uczestnicy zainteresowani daną dziedziną zbierali się w grupach dyskusyjnych, aby cmówić na podstawie wysłuchanego referatu, otrzymanych streszczeń i też — obecny stan badań, potrzeby istniejące oraz własny wkład do interesującej ich problematyki. Uczestnicy mieli możliwość przysłuchiwać się i zabierać głos w każdej spośród 4 grup dyskusyjnych. Można w zupełności zgodzić się z organizatorami, że opublikowane sprawozdanie stanowi dokument będący podsumowaniem najnowszych osiągnięć i zarazem jest bodźcem do podejmowania dalszych prac z tego zakresu. Wprowadzenie do problematyki, która była przedmiotem konferencji zostało dokonane przez S. R. Silvermana. Stwierdza on, że wysoki standard wciąż rozwijających się dyscyplin dotyczących zachowania się jednostek wymaga od specjalistów z zakresu psychologii głuchoty zebrania i wykorzystania wielu różnorodnych, nieraz wycinkowych osiągnięć i oparcia się na sprawdzonych danych. Najbardziej wartościowe informacje wypływają z badań longitudinalnych, których w omawianej dziedzinie niewiele się spotyka. Badania psychologiczne nie powinny lekceważyć informacji uzyskiwanych w takich dziedzinach jak biologia lub neurofizjologia. Chodzi zwłaszcza o taki problem jak wpływ braku bodźców słuchowych na układ nerwowy. Silverman przestrzega badaczy przed czysto ilościowym ujmowaniem zjawisk, co czasami przeszkadza w całościowym podejściu do zagadnienia. Inne zastrzeżenia wysuwa pod adresem zbyt dużego zaufania do metod, którymi się naukowcy posługują. Narzędzia czasem zmieniają się w tyranów w stosunku do osób posługujących się nimi. Przykładem tego są m. in. komputery, które dostarczają wielkiej ilości danych opracowanych w bardzo szybkim czasie, stwarzają często pozory większej wartości niektórych danych, aniżeli mają one w rzeczywistości.

David McNeill i Joseph Rosenstein są autorami dwóch referatów traktujących o sprawach językowych. Pierwsze doniesienie pt. Zdolność nabywania języka — przedstawia dość oryginalne podejście autora do zagadnień syntaktycznych związanych z mową o głuchych. Proponuje on specjalną symbolikę oznaczającą poszczególne elementy zdaniowe, która rozróżnia w zdaniu frazy rzeczownikowe i czasownikowe. Wprowadza pojęcie tzw. „krytycznego okresu” dla przyswajania sobie przez dziecko mowy, mieszczącego się w granicach 2—4 lat. Rosenstein w doniesieniu na temat najnowszych badań z zakresu przyswajania sobie mowy przez głuchych przedstawia przegląd prac prowadzonych w różnych ośrodkach naukowych i szkołach dla głuchych. Z ciekaw-

szych tematów można wymienić badania Koppa z Diennej Szkoły dla Głuchych w Detroit dotyczące wykorzystania tłumacza katodowego mowy, Neyhusa na temat aparatu rejestrującego i przekazującego wskaźniki oddychania, natężenia głosu i pozycji języka jednocześnie u ucznia i nauczyciela. Quigley z Uniwersytetu w Illinois badał wpływ mowy palcowej na osiągnięcia szkolne, czytanie, mowę, wypracowania i czytanie z ust. W pracach referowanych przez Rosensteina, autorzy bardzo często korzystają z metod rejestrowanych na filmie. Stosowane aparaty skonstruowane są według najnowszych wzorów elektronicznych, i tam gdzie to jest wskazane, analizę wyników przeprowadzają maszyny cyfrowe. Z dużym naciskiem podkreśla się rolę rodziców we wczesnym procesie przyswajania przez dziecko głuche systemu językowego. Poza wnioskami i wytycznymi, których dostarczyły oba referaty, dyskusja w grupach wniosła dodatkowe postulaty badawcze. Należą do nich: 1. opisowa analiza zachowania się językowego, poprzedzona udoskonaleniem odpowiednich metod oceny. 2. wykorzystanie wielu zmysłów do nauczania języka i opis udziału poszczególnych metod w tym nauczaniu. 3. techniki wyrównawcze dla starszych dzieci głuchych. 4. wykorzystanie i doskonalenie materiałów do nauczania programowego.

W ramach problematyki poświęconej przystosowaniu się głuchych i dotyczącej ich osobowości, na konferencji wygłoszono 2 referaty. Pierwszy na temat socjologicznych aspektów głuchoty, a drugi związany z ostatnimi badaniami głuchych — chorych psychicznie. W pierwszym referacie omówione są przez Dr Sussmana z Wydziału Antropologii i Socjologii Uniwersytetu Western Reserve zagadnienia rodzinne związane z głuchotą. Autor rozróżnia dwa zasadnicze typy tych zagadnień, pierwsze dotyczące powiązań i zależności w łonie rodziny i drugie: problemy, w zakres których wchodzi interakcje rodziny i innych instytucji takich jak szkoła, poradnia, zakłady. Rola matki jest zasadnicza w procesie socjalizacji dziecka. Lecz podobnie jak i dziecko, jest ona bezradna jeśli chodzi o proces porozumiewania się z nim. Należy wyodrębnić rolę matek rozwiedzonych, które są wyłącznym źródłem wychowawczego oddziaływania na dziecko. Podobnie należy uwzględnić różnice zachodzące w modelu wychowawczym w stosunku do dziecka głuchego, które jest dzieckiem jedynym, a w stosunku do dziecka, które ma słyszące rodzeństwo. Występuje tu często zjawisko nadmiernego ochraniańca dziecka i przesadnego obniżania wymagań, jakie powinno się stawiać. Wytwarza się na tym tle zbyt silna zależność emocjonalna od matki i nieraz dołączają się objawy nerwicowe lub psychosomatyczne.

Dużo interesujących spostrzeżeń zawierają dwa doniesienia na temat adaptacji zawodowej głuchych. Ostatni rozdział omawia zagadnienia uczenia się i wykorzystanie różnych modeli z tej dziedziny do problematyki głuchoty. Mają one dużą wartość w zastosowaniu do opracowy-

wania programu rehabilitacji i programu nauki szkolnej u głuchych. Na końcu książki znajduje się lista wszystkich uczestników konferencji wraz z ich adresami, a także zestawienie 54 autorów różnych prac prowadzonych ostatnio w omawianej dziedzinie, których wyniki nie zostały jeszcze opublikowane. Bibliografia cytowanych w książce prac liczy 102 pozycje. Sprawozdanie obejmuje cały szereg zagadnień, które od niedawna dopiero stanowią przedmiot badań i nie zawsze wnioski z tych prac, zwłaszcza teoretycznych znalazły zastosowanie w praktyce. Dlatego trzeba z pewną ostrożnością podchodzić do nich i nie przyjmować bezkrytycznie bardziej śmiałych sformułowań. Wciąż zdarza się jeszcze, że wskutek istotnych, lecz nie zawsze dostrzeganych różnic w metodyce, autorzy badający te same aspekty zachowania się osobników głuchych dochodzą do zupełnie przeciwnych wniosków (porównując głuchych ze słyszącymi). Wydaje się także, że mimo ograniczenia tematyki konferencji do 4 głównych tematów, nie uniknięto rozdrobnienia przy referowaniu poszczególnych prac badawczych. Spostrzega się brak rozgraniczenia pomiędzy pracami prowadzonymi przez zespoły specjalistów w poważnie zaawansowanych ośrodkach naukowych, a badaniami pojedynczych autorów, mniej znanych i zajmujących się wąskim, wycinkowym zagadnieniem.

W pracach na temat zagadnień uczenia się u głuchych nie poruszają autorzy problematyki kompleksowej rehabilitacji małego dziecka głuchego, chociaż w wielu miejscach wnioski ich postulują wczesną opiekę. Wydaje się, że longitudinalne obserwacje różnych grup etiologicznych dzieci głuchych objętych wczesną rehabilitacją przeprowadzaną zgodnie z zaplanowanym programem, są jednym z najcenniejszych źródeł informacji, które winny być wykorzystane i opracowane z różnych punktów widzenia.

Mimo tych zastrzeżeń książka jest godnym polecenia zbiorem interesujących wiadomości z dziedziny psychologii głuchoty, przy czym przedstawia je w sposób jasny, co stanowi jej dodatkową wartość.

T. Gałkowski